

VOLITVE DELAVSKIH SVETOV V OBRATIH KMETIJSKIH ZADRUG

Vprašanje: Kako se razpišejo in izvajajo volitve delavskih svetov v obratih kmetijskih zadrug?

Odgovor: Predpisi o delavskem samoupravljanju, s tem pa tudi predpisi o volitvah delavskih svetov in upravnih odborov veljajo tudi za organe delavskega samoupravljanja v podjetjih (obratih) in samostojnih obratih, ki jih ustanavljajo kmetijske zadrug in njihove poslovne zveze.

Kar se tiče podjetij, ki so jih ustanovile zadrugne organizacije, odreja navodilo za izvajanje volitev delavskih svetov in upravnih odborov gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ, št. 8/56) izrecno, da je treba njegove določbe ustrezno uporabljati tudi nanje (toč. 71 navodila). Glede samostojnih obratov zadrugnih organizacij ni take izrecne določbe, toda iz duha in pomena veljavnih predpisov nedvomno izhaja, da je treba tudi nanje ustrezno uporabiti določila omenjenega navodila.

V 46. členu uredbe o kmetijskih zadrugah je določeno, da upravljata samostojne obrate zadrug njihovi delavski svet in upravni odbor. Specifičnost delavskega samoupravljanja v teh obratih pa je v tem, da mora biti obrat zastopan tako v zadrugnem svetu kakor v upravnem odboru v sorazmerju s številom v obratu zaposlenih v odnosu do celotnega števila zadrugnikov. Za delavski svet samostojnega obrata kmetijske zadrug ali poslovne zveze velja potemtakem določba, da je treba volitve razpisati po sprejemu zaključnega računa, a najkasneje do konca aprila vsako leto. V okviru tega roka določi republiški izvršni svet rok za razpis rednih volitev delavskih svetov na ozemlju ljudske republike. Delavski svet samostojnega obrata kmetijske zadrug je dolžan razpisati volitve novega delavskega sveta in določiti dan volitev v okviru roka, ki ga je določil republiški izvršni svet.

Tudi v vsakem drugem pogledu uporabljamo predpise o volitvah delavskih svetov in upravnih odborov podjetij ustrezno tudi za volitve delavskega sveta v samostojnih obratih zadrugnih organizacij. Tako na primer določbo, da v obratih z manj kakor 30 zaposlenimi ne volimo delavskega sveta, temveč opravlja funkcije delavskega sveta ves kolektiv, zatem določbe glede organov za izvedbo volitev, volilne pravice, načina kandidiranja, glasovanja in ugotavljanja rezultata glasovanja itd.

Poudariti moramo, da je formiranje delavskega sveta in upravnega odbora obvezno samo v tistih obratih zadrugnih organizacij, ki imajo pravni položaj samostojnega obrata in ki so kot taki vpisani v register. Za druge obrate, ki nimajo položaja obrata s samostojnim obračunom, te obveznosti ni. Kolektiv takega obrata pa lahko zahteva občinskega ljudskega odbora, da izloči obrat kot obrat s samostojnim obračunom.

Morda se v praksi primeri, da kakšen obrat kmetijske zadrug, ki je registriran kot obrat s samostojnim obračunom nima organov delavskega samoupravljanja. Zastavlja se vprašanje, kdo naj v takem primeru razpiše volitve delavskega sveta? Po našem mnenju mora v tem primeru odrediti dan volitev delavskega sveta, število članov delavskega sveta in volilno komisijo občinski ljudski odbor v skladu s predpisi, ki veljajo za konstituiranje podjetja (31. člen uredbe o ustanavljanju podjetij in obratov). Če pa v samostojnem obratu kmetijske zadrug že deluje delavski svet, ni pa pravočasno,

razpisal volitev novega delavskega sveta, tedaj je občinski ljudski odbor dolžan, da namesto njega razpiše volitve in določi dan glasovanja. To izhaja iz določbe 4. t. 4. odstavka navodil o volitvah delavskih svetov in upravnih odborov gospodarskih podjetij, ker ga je treba, kakor smo že omenili, ustrezno uporabiti tudi za volitve delavskih svetov v zadrugnih podjetjih in v samostojnih obratih zadrugnih organizacij. Po 70. točki omenjenega navodila je upravni organ občinskega ljudskega odbora, ki je pristojen za zadeve splošne uprave, dolžan nadzirati pravilno izvajanje volitev vseh delavskih svetov in upravnih odborov na področju občine. Če ta organ pri kontroliranju, ali so bili v vseh gospodarskih organizacijah, v katerih morajo biti izvoljeni organi delavskega samoupravljanja, pravočasno razpisane volitve, ugotovi, da v nekaterih samostojnih obratih zadrugnih organizacij to ni bilo napravljeno, tedaj je dolžan, da stori hitre ukrepe za odpravo te nepravilnosti tako, kakor smo prej razložili.

NESORAZMERNE PLAČE V TRGOVINI

Vprašanje: Komisija zbora proizvajalcev nekega občinskega odbora, ki je razpravljala o vprašanju nesorazmerno velikih osebnih dohodkov, izplačanih lani v trgovini, se je postavila na stališče, da je mogoče šteti za upravičeni dve plači nad plačami po tarifnem pravilniku na račun kritja razlike zaradi nižjih tarifnih postavk v trgovini na področju tiste občine in še največ dve mesečni plači nad plačami po tarifnih pravilnikih za doseženi večji uspeh v poslovanju. Na temelju tega izhaja, to pa je omenjena komisija tudi predlagala, da morajo trgovska podjetja, ki so lani izplačala na račun plač več, kakor je mogoče imeti za opravičeno, vrniti v tem in prihodnjih letih v lastne sklade prekomerno izplačane osebne dohodke. Po predlogu komisije se bo vračanje neupravičenega dohodka nanašalo tudi na osebe, ki je ali ki bo kasneje zapustilo podjetje, v katerem je tak dohodek prejelo.

Zanima nas, ali je tako stališče te komisije oziroma zbora proizvajalcev zasnovano na zakonitih pooblastilih in upravičeno.

Odgovor: Po določitih uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ, št. 55/57) je zbor proizvajalcev občinskega ljudskega odbora pooblaščen, da odredi gospodarski organizaciji, ki je v l. 1957 razdeljevala skupni dohodek z ugotavljanjem dohodka, da obvezno izloči iz dohodka v svoje sklade določeni odstotek, ki je lahko večji, kakor je odstotek izločen za družbene investicijske sklade.

Zbor proizvajalcev je dolžan, da pri odločanju o višini odstotka obvezne izločitve iz dohodka upošteva, da omogoča

tisti del dohodka, ki ostane gospodarski organizaciji za izplačilo osebnega dohodka, izplačilo takih osebnih dohodkov, ki so v sorazmerju z doseženo delovno storilnostjo, in da omogoča tako raven osebnih dohodkov, ki ustreza ravni osebnih dohodkov v tisti dejavnosti.

Zbor proizvajalcev je potemtakem imel pooblastilo, da je odredil večjo izločitev iz dohodka za sklade gospodarske organizacije, način pa, kako je to izvedel, ni popolnoma v skladu s uredbo. S tem, da je za vse gospodarske organizacije v trgovini odredil enako gornjo mejo, do katere so lahko svoj dohodek uporabile za osebni dohodek, je izvršil nivelacijo osebnih dohodkov na tej višini ne glede na to, da je bila posamezna gospodarska organizacija produktivnejša od druge. Zbor proizvajalcev bi bil lahko imel to mejo kot svojo interno orientacijo, pri odrejanju odstotka za vsako posamezno gospodarsko organizacijo pa bi jo moral premakniti navzdol ali navzgor po oceni, koliko je bila gospodarska organizacija produktivna oziroma po tem, ali je večji dohodek dosegla z večjim prometom in znižanjem stroškov poslovanja ali s povišanjem cen.

Če zaradi obvezne izločitve v svoje sklade gospodarska organizacija ne more pokriti na koncu leta plač, ki jih je izplačala med letom, pa so delavci dolžni vrniti preveč dobljene zneske v prihodnjem letu tako, da jim bodo izplačevani zmanjšani dohodki, dokler ne bo poravnani preveč plačani znesek. Tisti delavci, ki so odšli iz gospodarske organizacije, so vsekakor dolžni prav tako vrniti zneske, ki so jih prejeli v lanskem letu. Če nčjejo tega napraviti po mirni poti, jih je mogoče zaradi plačila več dobljenega zneska tožiti tudi na sodišču.